

Sygn. akt I NSNc 97/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Tomasz Demendecki
Joanna Rebisz-Wojtala (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa W. W.

przeciwko D. M., Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Rejonowego w T. i (...) Zakładowi Ubezpieczeń Spółka Akcyjna w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych 15 grudnia 2021 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 13 października 2017 r., sygn. I ACa (...):

1. uchyla zaskarżony wyrok i zmienia wyrok Sądu Okręgowego w W. z 22 lutego 2017 r., sygn. I C (...), w ten sposób, że nadaje mu brzmienie:

„I. zasądza od pozwanych D. M. i Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego w T. solidarnie oraz od pozwanego (...) Zakładu Ubezpieczeń Spółka Akcyjna w W. *in solidum* na rzecz powoda W. W. kwotę 49.359,81 zł (czterdzieści dziewięć tysięcy trzysta pięćdziesiąt dziewięć złotych osiemdziesiąt jeden groszy)

z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 12 kwietnia 2016 r. do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanych D. M. i Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego w T. solidarnie na rzecz powoda W. W. ustawowe odsetki od kwoty 49.359,81 zł (czterdzieści dziewięć tysięcy trzysta pięćdziesiąt dziewięć złotych osiemdziesiąt jeden groszy) od dnia 10 lipca 2012 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 49.359,81 zł (czterdzieści dziewięć tysięcy trzysta pięćdziesiąt dziewięć złotych osiemdziesiąt jeden groszy) od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 11 kwietnia 2016 r.;

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV. znosi wzajemnie między stronami koszty procesu.”;

2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną.

UZASADNIENIE

Skargą nadzwyczajną datowaną na dzień 22 października 2019 r. Prokurator Generalny (dalej również: Skarżący) działając na podstawie art. 89 § 1 i 2 w zw. z art. 115 § 1 i § 1a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2021, poz. 1904; dalej: u.SN) – z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadami konstytucyjnymi wywodzonymi z zasady demokratycznego państwa prawnego, w szczególności z zasadą sprawiedliwości proceduralnej, a także z prawem do rzetelnego i sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd – zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z 13 października 2017 r., sygn. akt I ACa (...), oddalający apelację powoda W. W. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 22 lutego 2017 r., sygn. akt I C (...).

Zaskarżonemu wyrokowi Prokurator Generalny na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN zarzucił:

1. oczywistą sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego poprzez przyjęcie, że zgromadzone w sprawie dowody nie wykazały istnienia szkody powoda ani związku przyczynowego między szkodą a

działaniami pozwanych, co spowodowało oddalenie apelacji, podczas gdy dokumenty zawarte w aktach egzekucyjnych o sygn. Km (...), w tym zaświadczenie z 23 października 2014 r. o dokonanych wpłatach, są dowodem tego, że pobranie przez pozwanego D. M. – komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. kwoty 49.359,81 zł z rachunku bankowego powoda, niebędącego dłużnikiem, stanowi oczywistą szkodę zmniejszającą jego stan majątkowy, a szkoda ta pozostaje ewidentnie w związku przyczynowym z niezgodnym z prawem działaniem komornika;

2. rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. 2021, poz. 1805 ze zm.; dalej: k.p.c.) w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 385 k.p.c. poprzez dowolną i arbitralną ocenę zebranych w sprawie dowodów, bez wszechstronnego ich rozważenia, tj. z pominięciem podstawowych zasad przeprowadzania dowodów, w konsekwencji czego Sąd dokonał sprzecznych z zasadami logicznego wnioskowania ustaleń, że powód nie udowodnił swej szkody ani jej wysokości, podczas gdy dowody w sprawie potwierdzają, że W. W. nie był wymieniony w tytule wykonawczym (wyrok SR w T. z 17 marca 2011 r., I C (...)) jako dłużnik – co oznacza, że pobranie przez pozwanego komornika z jego konta kwoty 49.359,81 zł wyrządziło szkodę materialną uszczuplającą jego mienie;

3. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 23 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz.U. 2018, poz. 1309 ze zm.; dalej: u.k.s.e.), obowiązujących w trakcie orzekania przez Sąd Apelacyjny w (...), poprzez niezastosowanie ich w sprawie, mimo wyraźnego ustalenia przez Sąd, że komornik przeprowadzając egzekucję przeciwko powodowi niebędącemu dłużnikiem działał niezgodnie z prawem. W konsekwencji tego należało przyjąć, że wyczerpano przesłanki warunkujące odpowiedzialność za szkodę, gdyż „komornik jest zobowiązany do naprawienia szkody” za „normalne następstwa swych działań” solidarnie ze Skarbem Państwa;

4. naruszenie konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawnego i wynikającej z niej zasady sprawiedliwości proceduralnej (art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; dalej: Konstytucja), a także prawa do

rzetelnego i sprawiedliwego rozpoznania sprawy przez sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji), poprzez:

1. uniemożliwienie W. W. dochodzenia roszczeń ze względu na błędne przyjęcie, że aby uzyskać odszkodowanie musi on skorzystać ze środków prawnych w toku postępowania egzekucyjnego i wprowadzenie dodatkowych, obok bezprawności działania, wymogów odpowiedzialności odszkodowawczej komornika,
2. nierzetelną, a więc naruszającą zasady sprawiedliwości proceduralnej, ocenę istniejących dowodów w sprawie i uznanie, że nie były one wystarczające do wykazania szkody powoda i przyznania mu odszkodowania.

Powołując się na art. 91 § 1 u.SN Prokurator Generalny wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej Prokurator Generalny wyjaśnił, że wyrokiem wydanym 22 lutego 2017 r., sygn. I C (...), Sąd Okręgowy w W. oddalił powództwo W. W. przeciwko D. M. – komornikowi sądowemu przy Sądzie Rejonowym w T. i Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Okręgowego w T. o zapłatę kwoty łącznie 84.359,81 zł tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanych i przypożwanego (...) Zakładu Ubezpieczeń S.A. w W. (dalej: (...) Z. U. S.A.) zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu ww. wyroku Sąd Okręgowy przytoczył następujące ustalenia faktyczne:

Pozwem z 29 września 2010 r. wniesionym do Sądu Rejonowego w T. H. M. domagała się zasądzenia solidarnie od D. W. i W. W. kwoty 60.000 zł. Postępowanie w tej sprawie toczyło się pod sygn. I C (...).

Na rozprawie, która odbyła się w powyższej sprawie 3 lutego 2011 r., Sąd Rejonowy wyłączył sprawę przeciwko W. W. do odrębnego rozpoznania, nadając jej sygnaturę I C (...).

Wyrokiem wydanym 17 marca 2011 r. w sprawie o sygn. I C (...) Sąd Rejonowy zasądził od D. W. na rzecz H. M. kwotę 60.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 6 października 2010 r. do dnia zapłaty – zastrzegając przy tym, że zobowiązanie to jest solidarne ze zobowiązaniem W. W. wobec H. M. do zapłaty

tej samej kwoty. W sentencji wyroku po stronie pozwanej występowała jednak tylko jedna osoba, tj. D. W..

Postępowanie w sprawie o sygn. I C (...) zakończyło się natomiast wydaniem 26 września 2013 r. wyroku, którym powództwo H. M. skierowane przeciwko W. W. zostało oddalone.

W dniu 30 stycznia 2012 r. H. M. złożyła u komornika sądowego D. M. wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko W. W. w oparciu o tytuł wykonawczy, który stanowił wyrok Sądu Rejonowego w T. z 17 marca 2011 r., sygn. I C (...), zaopatrzony w klauzulę wykonalności z 4 listopada 2011 r. Wyrok ten nigdy nie został opatrzony klauzulą wykonalności przeciwko W. W.. Okoliczność ta została potwierdzona przez Sąd Rejonowy w T. w postanowieniu z 13 marca 2014 r., w którym Sąd ten stwierdził, że klauzula wykonalności z 4 listopada 2011 r. została wydana jedynie przeciwko D. W.. W. W. nie został wymieniony w sentencji ww. wyroku.

W toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego pod sygn. Km (...) został zajęty rachunek bankowy W. W., z którego 23 kwietnia 2012 r. Bank (...) w W. S.A. w W. przekazał prowadzącemu postępowanie komornikowi D. M. kwotę 49.359,81 zł.

W dniu 2 lipca 2012 r. W. W. wezwał komornika D. M. do zapłaty pobranej kwoty w terminie 7 dni, podnosząc, że została ona wyegzekwowana bezprawnie, ponieważ tytuł wykonawczy dotyczył jedynie D. W.. W odpowiedzi komornik stwierdził, że zgodnie z tytułem wykonawczym powód był dłużnikiem solidarnie z D.W..

Sąd Rejonowy w T. wszczął postępowanie nadzorcze nad działalnością komornika D. M.. Po zbadaniu akt egzekucyjnych o sygn. Km (...) pismem z 18 listopada 2013 r. Sąd poinformował komornika, że tytuł wykonawczy w sprawie o sygn. I C (...) nie został wydany przeciwko W. W.. W przypadku braku innego tytułu Sąd zobowiązał komornika do umorzenia postępowania egzekucyjnego. Komornik nie wykonał nałożonego na niego obowiązku i dopiero postanowieniem z 10 października 2014 r. stwierdził umorzenie postępowania egzekucyjnego w ww. sprawie z mocy prawa.

Pismem z 9 grudnia 2014 r. W. W. wezwał komornika D. M. do zapłaty na jego rzecz kwoty 84.359,81 zł, a następnie – wobec bezskuteczności tego wezwania – pozwem z 18 lutego 2015 r. wystąpił do Sądu Okręgowego w W. o zasądzenie tej kwoty solidarnie od pozwanych D. M., Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prezesa Sądu Rejonowego w T. oraz od (...) Z. U. S.A. W pozwie wyjaśnił, że na dochodzoną nim kwotę składają się: kwota 49.359,81 zł pobrana z jego rachunku bankowego przez komornika, kwota 15.000 zł tytułem odszkodowania i kwota 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

W uzasadnieniu wyroku z 22 lutego 2017 r. Sąd Okręgowy w W. przyznał, że W. W. nie był dłużnikiem H. M.. Stwierdził jednak, że postępowania komornika sądowego D. M. nie można uznać za bezprawne ze względu na treść art. 804 k.p.c., który stanowi, że organ egzekucyjny nie jest uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku stwierdzonego tytułem wykonawczym. W. W. nie składał skarg na czynności komornika i nie wytoczył powództwa przeciwegzekucyjnego. Jego bierna postawa stanowiła, zdaniem Sądu, okoliczność wyłączającą odpowiedzialność komornika za szkodę. Ponadto Sąd podniósł, że powód nie przedłożył dowodów uzasadniających szkodę.

Od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 22 lutego 2017 r. W. W. wniósł apelację, zarzucając sądowi pierwszej instancji naruszenie prawa materialnego, tj. art. 23 u.k.s.e. i art. 804 k.p.c. Apelacja ta została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...]. 13 października 2017 r., wydanym w sprawie o sygn. I ACa (...).

Sąd Apelacyjny podzielił podniesiony w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego, uznając, że organ egzekucyjny miał obowiązek przeanalizowania treści tytułu egzekucyjnego w zakresie niezbędnym do prawidłowego przeprowadzenia egzekucji, w tym także ustalenia, czy egzekucja została skierowana przeciwko osobie dłużnika. Tymczasem wyrok Sądu Rejonowego w T. wydany w sprawie o sygn. I C (...) nie dotyczył W. W.. Dla uznania go za dłużnika niezbędnym było bowiem wymienienie go w sentencji wyroku, zgodnie z wymogiem wynikającym z art. 325 k.p.c. Prowadzenie przez komornika postępowania egzekucyjnego na podstawie tytułu wykonawczego w postaci ww. wyroku przeciwko W. W. jako dłużnikowi i wyegzekwowanie z jego rachunku bankowego

części zobowiązania zasądzzonego od D. W. na rzecz H. M. należało zatem uznać za sprzeczne z prawem. Rodziło ono solidarną odpowiedzialność odszkodowawczą komornika i Skarbu Państwa. Sąd Apelacyjny zwrócił jednak uwagę, że powód nie wykorzystał w dostateczny sposób w toku postępowania egzekucyjnego przysługujących mu środków prawnych, z których podejmowania nie był zwolniony, co mogło zdecydować o odpowiedzialności odszkodowawczej komornika.

Sąd Apelacyjny wskazał, że apelacja W. W. podlegała oddaleniu również z tego powodu, że nie wykazał on w sposób właściwy szkody, tj. nie przedstawił dokumentów związanych z najmem lokali oraz potwierdzających spadek jego dochodów, a także nie wykazał rzeczywistej krzywdy powodującej rozstrój jego zdrowia.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]. z 13 października 2017 r. W. W. wniósł skargę kasacyjną. Postanowieniem z 29 sierpnia 2018 r., wydanym w sprawie o sygn. V CSK 122/18, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia jej do rozpoznania.

Składając skargę nadzwyczajną Prokurator Generalny podniósł, że analiza akt sprawy oraz wydanego w jej toku wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 13 października 2017 r. i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w W. z 22 lutego 2017 r. wskazuje, że zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a zaskarżony wyrok w sposób rażący naruszył przepisy prawa materialnego i procesowego oraz konstytucyjne zasady i prawa człowieka i obywatela.

Zdaniem Prokuratora Generalnego Sąd Apelacyjny wbrew istniejącym dokumentom i oświadczeniom W. W. uznał, że powód nie udowodnił szkody i związku przyczynowego między działaniem komornika a szkodą. Tymczasem oczywistym jest, że pobranie określonej kwoty z rachunku bankowego bez podstawy prawnej wywołuje uszczerbek majątkowy oraz może się przyczynić do powstania uszczerbku o charakterze niematerialnym. Szkoda W. W. była zatem normalnym następstwem bezprawnych działań podjętych przez komornika, o czym świadczą podstawowe zasady logiki. Ponadto Sąd błędnie założył, że powód musiał skorzystać ze środków dostępnych w postępowaniu egzekucyjnym, by móc uzyskać odszkodowanie. Pomimo więc, że uznał działanie komornika za bezprawne,

to wyciągnął z tego nielogiczne i nieznajdujące potwierdzenia w faktach wnioski, które spowodowały, że „odszkodowanie ani zwrot pobranej kwoty nie zostały przyznane wnioskodawcy”. Takie podejście, jak podniósł Skarżący, jest sprzeczne z zasadą sprawiedliwości i konstytucyjnym wymogiem budowania przez organy władzy publicznej zaufania do państwa i jego organów, w tym także organów sądowych.

Uzasadniając zarzut rażącego naruszenia prawa Prokurator Generalny wskazał, że w sprawie W. W. doszło do dwojakiego rodzaju naruszeń, tj. naruszeń o charakterze procesowym oraz naruszenia prawa materialnego.

Pierwsze z nich dotyczyło zasady swobodnej oceny dowodów, którą wyraża art. 233 k.p.c. Powołując się na utrwalone orzecznictwo sądowe i poglądy doktryny Prokurator Generalny podniósł, że swobodna ocena dowodów nie może mieć charakteru dowolnego. Sąd ma obowiązek wyprowadzenia z zebranego w sprawie materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych. Reguła ta nie będzie zatem zachowana, jeżeli wnioski wyprowadzone przez sąd przy ocenie dowodów nie układają się w logiczną całość zgodną z doświadczeniem życiowym, ale pozostają ze sobą w sprzeczności, a także gdy nie istnieje logiczne powiązanie wniosków z zebrany w sprawie materiałem dowodowym. Ponadto sposób rozumowania sądu, w tym także to, czy jego działania były oparte na podstawie prawa i zgodne z podstawowymi zasadami logiki, musi odzwierciedlać uzasadnienie wyroku. Pozwala ono poznać motywy działania sądu, a więc także daje możliwość oceny, czy sąd działał zgodnie z prawem i czy nie przekroczył dopuszczalnych granic orzekania, w tym swobody w ocenie dowodów.

Odnosząc te uwagi do zaskarżonego wyroku Prokurator Generalny podniósł, że z jego uzasadnienia nie wynika, którym z dowodów Sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, a przyznane twierdzenia powoda nie znalazły odzwierciedlenia w kierunku rozstrzygnięcia ani jego uzasadnieniu. Wnioski Sądu nie układają się w logiczną całość. Takie działanie, „przy wyraźnych dowodach świadczących o uszczerbku w majątku wnioskodawcy i argumentów potwierdzających bezprawność działań komornika wobec jego osoby” nie znajduje, zdaniem Skarżącego, uzasadnienia i musi być ocenione jako naruszające przepisy prawa procesowego i zasady swobodnej oceny dowodów.

W uzasadnieniu zarzutu naruszenia prawa materialnego Prokurator Generalny podniósł, że Sąd Apelacyjny – pomimo, że działanie komornika uznał za bezprawne – błędnie przyjął, że w rozpoznawanej sprawie nie doszło do ziszczenia się przesłanek jego odpowiedzialności odszkodowawczej, o której była mowa w art. 23 ust. 1 u.k.s.e. Przesłanki te, wynikające z powołanego przepisu oraz z ogólnych przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1740 ze zm; dalej: k.c.) regulujących instytucję naprawienia szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, zdaniem Skarżącego ziściły się w rozpoznawanej sprawie. Działanie komornika wyrządziło szkodę w mieniu W. W., który do jej powstania w żaden sposób się nie przyczynił, a zatem była ona od niego niezależna. Niewątpliwie też szkoda ta jest zwyczajnym (typowym) następstwem niezgodnego z prawem działania komornika.

Suma wad procesowych i rażące naruszenie prawa materialnego powodują, w ocenie Prokuratora Generalnego, że zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) jest sprzeczny z podstawowymi zasadami konstytucyjnymi oraz narusza prawo do sądu. W szczególności wyrok ten narusza wymogi demokratycznego państwa prawnego związane z zasadą sprawiedliwości proceduralnej, wynikające z art. 2 Konstytucji, które w niniejszej sprawie należy połączyć przede wszystkim z realizacją prawa do sądu i definiującego je prawa do rzetelnej procedury (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Działania Sądu w odpowiedzi na niezgodne z prawem czynności komornika godzą w poczucie sprawiedliwości. Pozbawiają też W. W. możliwości dochodzenia należnych mu praw. Mimo, że Sąd przyznał mu rację odnośnie do bezprawności działań komornika, a wyrządzona powodowi szkoda jest oczywista, nieuznanie zgłoszonych przez niego roszczeń ze względu na to, że w ocenie Sądu nie korzystał on właściwie ze swoich uprawnień w postępowaniu egzekucyjnym i nie wykazał zaistniałej szkody, należy ocenić jako działanie przeciwko jednostce i jej prawu. Narusza ono zasadę demokratycznego państwa prawnego i osłabia zaufanie do państwa i jego organów.

W podsumowaniu rozważań zawartych w uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej Prokurator Generalny podniósł, że wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z 13 października 2017 r. wydany w sprawie o sygn. I ACa (...) naruszył konstytucyjną zasadę demokratycznego państwa prawnego, zasadę

sprawiedliwości proceduralnej i prawo do sądu. W ten sposób naruszył podstawowe reguły związane z nakazem ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Uniemożliwił bowiem W. W. dochodzenie odszkodowania za szkody wyrządzone przez niezgodne z prawem działanie komornika. Zawarte w tym wyroku rozstrzygnięcie Sąd Apelacyjny podjął dokonując wadliwej i sprzecznej z zasadami logiki oceny istniejącego w sprawie materiału dowodowego, przez co pozbawił powoda przysługujących mu praw majątkowych. Dodatkowo wyrok ten rażąco naruszył przepisy prawa procesowego i materialnego, przez co jest on niezgodny z zasadami i wartościami konstytucyjnymi związanymi ze sprawiedliwością.

W odpowiedzi na skargę nadzwyczajną, datowanej na dzień 26 listopada 2019 r., pozwany D. M. wniósł o jej oddalenie w całości z uwagi na jej bezzasadność oraz o zasądzenie od Skarżącego na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zajętego stanowiska w sprawie pozwany wskazał, że zarzuty podniesione w skardze nadzwyczajnej stanowią „swoistą polemikę” z ustalonym przez Sąd Apelacyjny stanem faktycznym w zakresie udowodnienia szkody i nie stanowią one o oczywistej i rażącej sprzeczności tego wyroku z przepisami prawa procesowego, a także z ustalonym stanem faktycznym. Sam powód, który był od początku postępowania reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, określił swoją szkodę jako związaną z niemożnością nabycia nieruchomości wobec zajęcia konta i wyegzekwowania z niego kwoty 49.359,81 zł oraz z następczą koniecznością poniesienia kosztów związanych z wynajmem lokali mieszkalnych i utratą zarobku. W żadnym piśmie nie wskazał natomiast, że dochodzi [naprawienia] szkody w postaci wyegzekwowanej przez komornika kwoty 49.359,81 zł. Tym samym powód wadliwie określił elementy doznanej szkody i zaniechał poprawienia tego błędu na etapie postępowania apelacyjnego. Określenie jako elementu szkody kwoty wyegzekwowanej od powoda dopiero na etapie postępowania nadzwyczajnego należy więc ocenić jako rażąco spóźnione i niedopuszczalne. Niezależnie od powyższego pozwany wskazał, że powód nie udowodnił swej szkody.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia prawa materialnego pozwany zakwestionował zasadność przypisania mu bezprawności działania w prowadzonym przeciwko powodowi postępowaniu egzekucyjnym. Pozwany przyznał słuszność stanowisku Sądu Apelacyjnego w (...), że art. 804 k.p.c. nie oznacza, iż organ egzekucyjny nie ma prawa badać formy i treści tytułu wykonawczego i dla prawidłowego przeprowadzenia egzekucji powinien m.in. porównać osobę dłużnika określonego we wniosku egzekucyjnym i w tytule wykonawczym. Podniósł jednak, że dokonał takiego sprawdzenia i stwierdził, że osoba dłużnika (powoda) oznaczona we wniosku egzekucyjnym jest tożsama z osobą oznaczoną jako dłużnik solidarny w pkt. 1 tytułu wykonawczego, opatrzonego klauzulą wykonalności bez ograniczeń. Wprawdzie w razie wątpliwości co do treści tytułu wykonawczego organ egzekucyjny może złożyć wniosek o wykładnię wyroku w trybie art. 352 k.p.c., ale jest to uprawnienie fakultatywne.

Ostatni zarzut podniesiony w skardze nadzwyczajnej (naruszenia konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawnego i sprawiedliwości proceduralnej) pozwany ocenił jako pokrywający się w pełni z poprzednio omówionymi zarzutami i dotyczący tych samych okoliczności. Mając jednak na uwadze wynikające z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego zasady kontrydiktoryjności postępowania oraz rozkładu ciężaru dowodu, to faktu przestrzegania przez Sąd ww. zasad i w konsekwencji oddalenia powództwa z uwagi na niewykazanie szkody nie można traktować, zdaniem pozwanego, jako naruszającego zasady demokratycznego państwa prawnego.

W konkluzji uzasadnienia odpowiedzi na skargę nadzwyczajną pozwany stwierdził, że postępowanie w sprawie, w której zapadł zaskarżony wyrok, toczyło się w sposób rzetelny. Wyrok ten jest zgodny z naczelnymi zasadami postępowania cywilnego oraz w pełni zgodny z poprzedzającym jak i aktualnym stanem prawnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nadzwyczajna zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Najwyższy jest organem władzy sądowniczej, powołanym do sprawowania wymiaru sprawiedliwości m.in. przez kontrolę nadzwyczajną

prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia ich zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych (art. 1 pkt 1 lit. b u.SN).

Skarga nadzwyczajna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia o charakterze wyjątkowym, który wyznacza przede wszystkim jej publicznoprawna funkcja. Instytucja ta została wprowadzona do polskiego porządku prawnego w celu zapewnienia braku w systemie nadzwyczajnych środków zaskarżenia instrumentu pozwalającego na zmianę albo uchylenie prawomocnych orzeczeń sądowych ewidentnie wadliwych, które nie powinny zapaść w demokratycznym państwie prawnym urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. W ten sposób umożliwia ona realizację konstytucyjnej zasady rzetelności działania instytucji publicznych, wyrażonej w preambule Konstytucji, a także zasady państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) i zasady legalizmu (art. 7 Konstytucji) (wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., I NSNp 3/20).

Wskazany wyżej cel instytucji skargi nadzwyczajnej oraz funkcja, jaką ma ona pełnić w systemie prawa, znalazły odzwierciedlenie w odnoszących się do niej szczegółowych regulacjach zawartych w ustawie o Sądzie Najwyższym. Przede wszystkim, ustalając zakres przedmiotowy kontroli dokonywanej w ramach tej skargi, ustawodawca ściśle określił dopuszczalne podstawy jej wniesienia. Jak wynika z art. 89 § 1 u.SN, skarga nadzwyczajna może zostać wniesiona tylko wtedy, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (podstawa ogólna) oraz pod warunkiem wykazania, że doszło do:

- a) naruszenia zasad lub wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji;
- b) rażącego naruszenia prawa przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie;
- c) oczywistej sprzeczności istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego (podstawy szczególne).

Każda skarga nadzwyczajna musi mieć oparcie w podstawie ogólnej oraz w co najmniej jednej z trzech wymienionych w art. 89 § 1 u.SN podstaw szczególnych.

Dokonując oceny dopuszczalności skargi nadzwyczajnej w niniejszej sprawie

należy w pierwszej kolejności stwierdzić, że została ona wniesiona z zachowaniem ustawowego terminu. Prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) został wydany 13 października 2017 r., natomiast skarga nadzwyczajna Prokuratora Generalnego wpłynęła do tego sądu 28 października 2019 r. Zgodnie z art. 115 § 1 u.SN, w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia skargi nadzwyczajnej w niniejszej sprawie, w okresie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy o Sądzie Najwyższym skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawach, które uprawomocniły się po dniu 17 października 1997 r., a przepisu art. 89 § 3 zd. 1 tej ustawy wówczas nie stosuje się. Na mocy art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz.U. 2021, poz. 611) termin określony w art. 115 § 1 zd. 1 u.SN został wydłużony do 6 lat. Ustawa o Sądzie Najwyższym weszła w życie z upływem 3 miesięcy od dnia ogłoszenia (art. 136 u.SN), tj. z dniem 3 kwietnia 2018 r. Oznacza to, że skarga nadzwyczajna w niniejszej sprawie została wniesiona z zachowaniem terminu, o którym mowa w art. 115 § 1 zd. 1 u.SN.

Sąd Najwyższy, badając w tym zakresie sprawę z urzędu, nie stwierdził istnienia jakichkolwiek innych okoliczności, które mogłyby uzasadniać ocenę, że skarga nadzwyczajna w niniejszej sprawie jest niedopuszczalna, co uzasadniałoby jej odrzucenie *a limine*, bez potrzeby merytorycznego zbadania podniesionych w niej zarzutów. Została ona wniesiona przez Prokuratora Generalnego, a więc jeden z dwóch podmiotów wskazanych w art. 115 § 1a u.SN, uprawnionych do wnoszenia skarg nadzwyczajnych od orzeczeń, które uprawomocniły się przed dniem wejścia w życie ustawy o Sądzie Najwyższym. Zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] nie dotyczy żadnej ze spraw spośród wymienionych w art. 90 § 3 i 4 u.SN. Nie może on także zostać uchylony ani zmieniony w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Postanowieniem wydanym 29 sierpnia 2018 r. w sprawie o sygn. V CSK 122/18 Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej powoda od ww. wyroku, brak jest natomiast podstaw do przyjęcia, że zachodzi którakolwiek z ustawowych podstaw skargi o wznowienie postępowania (art. 401-403 k.p.c.). Ponadto, jest to pierwsza skarga nadzwyczajna w niniejszej sprawie. Reasumując tę część rozważań należy zatem stwierdzić, że nie ma przeszkód do merytorycznego rozpoznania wniesionej skargi nadzwyczajnej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się już pogląd, że konstrukcja skargi nadzwyczajnej, zakładająca koniunkcję którejs z podstaw szczegółowych oraz ogólnej podstawy funkcjonalnej wymaga, aby w pierwszej kolejności dokonać oceny podstaw szczegółowych, a następnie dopiero dokonać oceny tego, czy w przypadku uznania jednej ze szczegółowych podstaw skargi za uzasadnioną, ziściła się również przesłanka funkcjonalna. Innymi słowy, oceniając zasadność wniesienia skargi nadzwyczajnej należy ustalić zaistnienie którejs z przesłanek szczegółowych oraz dodatkowo to, czy jej zaistnienie oznacza w danym przypadku, że uchylenie prawomocnego wyroku sądu powszechnego lub wojskowego jest „konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej” (wyroki Sądu Najwyższego: z 5 listopada 2020 r., I NSNc 57/20; z 8 grudnia 2020 r., I NSNc 44/20; z 17 grudnia 2020 r., I NSNc 9/20; z 21 kwietnia 2021 r., I NSNc 89/20; postanowienie Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2020 r., I NSNc 102/20).

W rozpoznawanej skardze nadzwyczajnej Prokurator Generalny powołał jako podstawy skargi nadzwyczajnej przesłanki szczegółowe z art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN. Ponadto podniósł przeciwko zaskarżonemu wyrokowi zarzut „oczywistej sprzeczności istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego”, jednak nawiązującego do tego zarzutu nie powołał jako podstawy skargi przepisu art. 89 § 1 pkt 3, co zwalnia Sąd Najwyższy od obowiązku jego rozpatrzenia. W zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy o Sądzie Najwyższym do skargi nadzwyczajnej, w tym postępowania w sprawie tej skargi, stosuje się w zakresie spraw cywilnych przepisy Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące skargi kasacyjnej, z wyłączeniem art. 398⁴ § 2 oraz art. 398⁹ (art. 95 pkt 1 u.SN), co w szczególności oznacza, że Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę nadzwyczajną w granicach zaskarżenia oraz w granicach powołanych w niej podstaw (art. 398¹³ § 1 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN).

Badając podniesione w skardze zarzuty Sąd Najwyższy jest związany poczynionymi przez sądy powszechne obydwu instancji ustaleniami faktycznymi (wyrok Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2019 r., I NSNc 7/19). Dalsza część rozważań zawartych w niniejszym uzasadnieniu jest więc oparta na założeniu, że podstawa faktyczna zaskarżonego w niniejszej sprawie wyroku została ustalona

prawidłowo. Wnikliwa analiza uzasadnienia skargi nadzwyczajnej wskazuje ponadto, że wbrew użytym niektórym sformułowaniom, Prokurator Generalny nie kwestionuje ustalenia przez sądy stanu faktycznego. Prokurator Generalny podniósł, że w niniejszej sprawie sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego „przejawia się w tym, że wbrew istniejącym dokumentom i oświadczeniom W. W. Sąd uznał, że wnioskodawca nie udowodnił szkody i związku przyczynowego między działaniem komornika a zaistniałą szkodą”, gdy tymczasem „oczywistym jest, że w sytuacji, w której jakiś podmiot bez podstawy prawnej pobiera określoną kwotę z konta innego podmiotu, to takie działanie wywołuje uszczerbek majątkowy” (s. 11 skargi nadzwyczajnej). Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego nie wynika jednak, by podejmując zawarte w jego sentencji rozstrzygnięcie Sąd ten pominął okoliczność faktyczną w postaci zajęcia rachunku bankowego powoda W. W. w toku prowadzonego przeciwko niemu postępowania egzekucyjnego w sprawie o sygn. Km (...) oraz ściągnięcia z niego 23 kwietnia 2012 r. części należności zasądzonej egzekwowanym tytułem wykonawczym w kwocie 49.359,81 zł. Przeciwnie – okoliczność ta została przytoczona w opisie wynikającego z wyroku Sądu Okręgowego w W. z 22 lutego 2017 r. stanu faktycznego sprawy (s. 4 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego), a Sąd Apelacyjny ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji nie zakwestionował. Przytoczył zresztą tę okoliczność ponownie, w tej części uzasadnienia zaskarżonego wyroku, która zawiera rozważania prawne (s. 11 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego). Istota uchybienia, które popełnił Sąd Apelacyjny, a które Skarżący wytknął w przytoczonym fragmencie uzasadnienia skargi nadzwyczajnej, polega więc nie na poczynieniu błędnych ustaleń faktycznych, lecz na nieprawidłowym przyjęciu, że ustalone okoliczności faktyczne sprawy nie mogą stanowić przesłanki zastosowania właściwych norm materialnoprawnych, będących podstawą wywiedzionego z nich roszczenia. Jest to więc w istocie uchybienie polegające na błędzie w subsumpcji, które stanowi postać rażącego naruszenia prawa materialnego i podlega ocenie w ramach przesłanki szczególnej skargi nadzwyczajnej określonej w art. 89 § 1 pkt 2 u.SN.

Analogicznej ocenie podlega podniesiona przez Skarżącego uwaga, że „Sąd błędnie założył, że wnioskodawca musiał skorzystać ze środków dostępnych w

postępowaniu egzekucyjnym, by móc uzyskać odszkodowanie” (s. 12 skargi nadzwyczajnej). Jakkolwiek nie koresponduje ona w pełni z wyrażonym w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w tej kwestii, należy zaznaczyć, że i ta uwaga nie dotyczy przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia ustaleń faktycznych, lecz wskazuje na dokonanie przez Sąd błędnej wykładni przepisów regulujących odpowiedzialność komornika za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu czynności – poprzez przyjęcie dodatkowej, nieznanej ustawie przesłanki tej odpowiedzialności.

Przechodząc w tym miejscu do omówienia powołanych przez Prokuratora Generalnego podstaw skargi nadzwyczajnej należy przypomnieć, że w zakresie podstawy szczególnej rażącego naruszenia prawa (art. 89 § 1 pkt 2 u.SN) zarzucił on zaskarżonemu wyrokowi naruszenie zarówno prawa procesowego, jak i prawa materialnego. Zarzuty skargi nadzwyczajnej odwołujące się do tej przesłanki okazały się zasadne.

Pomimo, że Sąd Apelacyjny w [...]. podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez sąd pierwszej instancji, w tym dotyczące ściągnięcia z rachunku bankowego W. W. w toku prowadzonego przeciwko niemu postępowania egzekucyjnego kwoty 49.359,81 zł, uzasadniając zawarte w zaskarżonym wyroku rozstrzygnięcie wskazał, że „apelacja powoda podlegała oddaleniu z przyczyny braku właściwego wykazania szkody tj. zarówno dochodzonego odszkodowania jak i zadośćuczynienia” (s. 11 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego). Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego jest zatem wewnętrznie sprzeczne, ponieważ przesłanki przedstawionego w nim rozumowania nie są spójne z jego ostatecznym wnioskiem. O ile podzielić należy uwagi Sądu Apelacyjnego odnośnie do zadośćuczynienia, to w odniesieniu do wykazania szkody wskazać należy, że uszczuplenie majątku powoda o kwotę 49.359,81 zł, oraz fakt, że nastąpiło ono w wyniku podjęcia czynności egzekucyjnej przez komornika sądowego D. M., tj. zajęcia rachunku bankowego powoda, zostało w toku postępowania wykazane wystawionym przez komornika zaświadczeniem, a więc dokumentem urzędowym, korzystającym z domniemania prawdziwości tego, co zostało w nim urzędowo zaświadczone (art. 244 § 1 k.p.c.). Domniemanie to nie zostało w toku postępowania obalone, co więcej – stwierdzona przedmiotowym zaświadczeniem okoliczność faktyczna

pozostawała między stronami bezsporna. Tym bardziej więc nie da się racjonalnie wyjaśnić, dlaczego Sąd Apelacyjny uznał, że nie została ona przez powoda wykazana. Prokurator Generalny słusznie zarzucił w związku z tym w skardze nadzwyczajnej, że Sąd Apelacyjny rażąco naruszył art. 328 § 2 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym przed dniem 7 listopada 2019 r.), ponieważ uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie spełnia przewidzianej przez ten przepis podstawowej funkcji uzasadnienia orzeczenia, jaką jest umożliwienie poddania prawidłowości zawartego w nim rozstrzygnięcia kontroli we właściwym w danym przypadku trybie.

Konsekwentnie przyznać należy rację Skarżącemu, że zaskarżonemu wyrokowi Sądu Apelacyjnego można także postawić zarzut rażącego naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Przepis ten stanowi, że [s]ąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Przysługujące sądom prawo swobodnej oceny dowodów musi być bowiem tak stosowane, by prawidłowość jego realizacji mogła być w toku instancji sprawdzona (wyrok Sądu Najwyższego z 8 sierpnia 1967 r., I CR 58/67). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie podkreślano, że swobodna ocena materiału dowodowego nie może być dowolna, gdyż sąd ma obowiązek wyprowadzenia z zebranego materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych i zgodnych z zasadami doświadczenia życiowego (wyroki Sądu Najwyższego: z 13 grudnia 1999 r., I CKN 294/98; z 14 marca 2001 r., II CKN 638/00; z 5 lutego 2002 r., I PKN 848/00; z 7 maja 2003 r., II UK 258/02; z 21 kwietnia 2004 r., II UK 314/03; z 14 grudnia 2006 r., I UK 161/06; z 9 grudnia 2009 r., IV CSK 290/09; z 14 marca 2018 r., II CSK 241/17). W niniejszej sprawie stanowisko Sądu Apelacyjnego, w myśl którego apelacja powoda W. W. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 22 lutego 2017 r. podlegała oddaleniu z powodu braku właściwego wykazania szkody, stanowi o braku logicznego powiązania rozstrzygnięcia ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, który, jak wskazano wyżej, obejmuje zaświadczenie komornika o wysokości kwoty wyegzekwowanej z rachunku bankowego powoda zajętego w toku toczącego się przeciwko niemu postępowania egzekucyjnego – tym bardziej, że Sąd Apelacyjny nie wypowiedział się w uzasadnieniu swego wyroku, czy kwestionuje wiarygodność i moc tego dowodu, a jeżeli tak, to z jakich przyczyn.

Wskazane przez Prokuratora Generalnego przepisy, do których odnosi się sformułowany w skardze nadzwyczajnej zarzut rażącego naruszenia prawa materialnego, stanowią, że [k]omornik jest obowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu czynności (art. 23 ust. 1 u.k.s.e.), Skarb Państwa jest odpowiedzialny za szkodę solidarnie z komornikiem (art. 23 ust. 3 u.k.s.e.), a [z]obowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła (art. 361 § 1 k.c.).

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że art. 23 u.k.s.e. utracił moc obowiązującą z dniem 1 stycznia 2019 r., tj. z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. 2021, poz. 850 ze zm.). Ustawa ta określa zasady odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działania komornika oraz solidarnej z nim odpowiedzialności Skarbu Państwa w analogiczny sposób jak ustawa o komornikach sądowych i egzekucji, precyzując jedynie przesłanki ewentualnych roszczeń regresowych pomiędzy zobowiązanymi do naprawienia szkody (art. 36 ust. 1 i 2).

Naruszenie prawa materialnego może przybrać postać jego błędnej wykładni albo niewłaściwego zastosowania. Stosowanie prawa materialnego przez sąd wyraża się rozstrzygnięciem w określony sposób o poddanej mu pod osąd sprawie, w której podmiot prawa, wobec naruszenia albo zagrożenia jego sfery prawnej, poszukuje ochrony dla przedstawionego w piśmie wszczynającym postępowanie roszczenia. Błędne zastosowanie normy prawa materialnego polega na błędzie w subsumpcji, tj. niewłaściwym podciągnięciu konkretnego stanu faktycznego pod hipotezę normy prawnej, która z tego przypisu wynika. Konsekwencją błędu w subsumpcji jest z kolei takie ukształtowanie wydanym w sprawie orzeczeniem sytuacji prawnej strony, które jest wadliwe, tj. niezgodne z relewantnymi normami prawa materialnego. Aby naruszenie prawa materialnego mogło stanowić skuteczną podstawę skargi nadzwyczajnej, musi mieć nadto charakter „rażący” – przy czym należy mieć na uwadze, że „rażące” naruszenie prawa jest czym innym niż „oczywiste” naruszenie prawa, czyli widoczne dla przeciętnego prawnika *prima facie*, bez konieczności wnikliwej analizy. Na tle skargi nadzwyczajnej ocena tego, czy doszło do „rażącego” naruszenia prawa jest uzależniona od: wagi

naruszonej normy, tj. jej pozycji w hierarchii norm prawnych, stopnia (istotności) jej naruszenia, skutków naruszenia dla stron postępowania (wyroki Sądu Najwyższego: z 3 czerwca 2020 r., I NSNc 46/19; z 17 czerwca 2020 r., I NSNc 44/19 i I NSNc 47/19; postanowienie Sądu Najwyższego z 18 czerwca 2020 r., I NSNc 45/19).

Prokurator Generalny upatruje naruszenia zaskarżonym wyrokiem powołanych wyżej przepisów prawa materialnego w niezastosowaniu ich w rozpoznawanej sprawie – „mimo wyraźnego ustalenia przez Sąd, że komornik przeprowadzając egzekucję przeciwko powodowi niebędącemu dłużnikiem działał niezgodnie z prawem” (s. 4 skargi nadzwyczajnej). Zarzut ten należy uznać za zasadny. Sąd Apelacyjny prawidłowo ustalił, że tytuł wykonawczy, na podstawie którego komornik sądowy D. M. prowadził postępowanie egzekucyjne w sprawie o sygn. Km (...), tj. wyrok Sądu Rejonowego w T. z 17 marca 2011 r., wydany w sprawie o sygn. I C (...), nie wskazywał W. W. jako dłużnika zasądzonej nim wierzytelności. Tytułem wykonawczym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 776 k.p.c.). Tytułem egzekucyjnym jest m.in. orzeczenie sądu prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu (art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c.). Orzeczeniem sądu jest w szczególności wyrok. Sentencja wyroku powinna zawierać wymienienie sądu, sędziów, protokolanta oraz prokuratora, jeżeli brał udział w sprawie, datę i miejsce rozpoznania sprawy i wydania wyroku, wymienienie stron i oznaczenie przedmiotu sprawy oraz rozstrzygnięcie sądu o żądaniach stron (art. 325 k.p.c.). Wyrok Sądu Rejonowego w T., stanowiący tytuł egzekucyjny, na podstawie którego było prowadzone postępowanie egzekucyjne przeciwko powodowi, jako strony procesu wymieniał tylko H. M. i D. W.. Tylko tych osób dotyczyło również rozstrzygnięcie zawarte w tenorze wyroku. Nie może zatem budzić wątpliwości, że wyrok ten W. W. w ogóle nie dotyczył. Jest to tym bardziej oczywiste, że w zakresie, w jakim roszczenie H. M. było skierowane przeciwko powodowi w niniejszej sprawie, Sąd Rejonowy w T. postanowieniem z 3 lutego 2011 r. wyłączył sprawę do odrębnego rozpoznania i rozstrzygnął o nim dopiero wyrokiem wydanym 26 września 2013 r. w sprawie o sygn. I C (...).

Sąd Apelacyjny w [...]. w uzasadnieniu zaskarżonego skargą nadzwyczajną wyroku dokonał prawidłowej wykładni przepisów prawa materialnego na tle

ustalonego w sprawie stanu faktycznego, słusznie przyjmując, że art. 804 k.p.c. nie zwalnia organu egzekucyjnego z obowiązku badania treści i formy tytułu wykonawczego, a w szczególności sprawdzenia, czy na jego podstawie dopuszczalna jest egzekucja skierowana przeciwko osobie wskazanej jako dłużnik we wniosku egzekucyjnym. Trafny jest także wyprowadzony z tej wykładni wniosek, że komornik sądowy D. M. obowiązкови temu uchybił, a w związku z tym prowadzenie przez niego na podstawie wskazanego tytułu wykonawczego postępowania egzekucyjnego przeciwko W. W. należy uznać za działanie sprzeczne z prawem, które stosownie do treści art. 23 ust. 1 u.k.s.e. rodzi odpowiedzialność odszkodowawczą komornika, a wraz z nim, jak stanowi z kolei art. 23 ust. 3 u.k.s.e., solidarną odpowiedzialność Skarbu Państwa oraz – na podstawie art. 822 § 4 k.c. – odpowiedzialność *in solidum* z komornikiem pozwanego ubezpieczyciela.

Przedstawiony wywód prawny nie doprowadził jednak Sądu Apelacyjnego do prawidłowych konkluzji odnośnie do zasadności zgłoszonego przez W. W. roszczenia – pomimo, że wynika z niego jednoznacznie, iż w rozpoznawanej sprawie wszystkie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej komornika zostały spełnione. Dla określenia przesłanek tej odpowiedzialności miarodajne są ogólne przesłanki odpowiedzialności za szkodę, wynikające z przepisów zawartych w Księdze Trzeciej Kodeksu cywilnego („Zobowiązania”), w tym w szczególności w art. 415 k.c., który stanowi, że [k]to z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia – z tym jedynie zastrzeżeniem, że jest to odpowiedzialność za działanie niezgodne z prawem, bez względu na zawinienie komornika (wyrok Sądu Najwyższego z 10 lutego 2010 r., V CSK 279/09). Ponadto, zgodnie z art. 361 § 1 k.c., [z]obowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. Na gruncie powołanych wyżej przepisów wskazuje się, że istnieją trzy przesłanki obowiązku odszkodowawczego, a zatem okoliczności, których łączne wystąpienie powoduje, że dłużnik jest obowiązany do świadczenia odszkodowawczego względem wierzyciela. Przesłankami tymi są: 1) zdarzenie, z którym przepisy łączą odpowiedzialność danej osoby, 2) szkoda, 3) adekwatny związek przyczynowy między wymienionym zdarzeniem a szkodą (J. Ciszewski,

P.Nazaruk (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*. Warszawa 2019, s. 641).

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny stwierdził, że zachowanie komornika sądowego D. M., polegające na prowadzeniu przeciwko W. W. postępowania egzekucyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, który nie wskazywał go jako dłużnika egzekwowanej należności, oraz „wyegzekwowaniu z jego konta bankowego części należności zasądzonej od D. W. na rzecz H. M.” (s. 11 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego), było działaniem sprzecznym z prawem. Tym samym Sąd ten potwierdził, że w rozpoznawanej sprawie ziściła się zarówno przesłanka zdarzenia, z którym prawo materialne łączy powstanie obowiązku odszkodowawczego (sprzeczne z prawem działanie komornika przy wykonywaniu czynności), jak i przesłanka w postaci powstania konkretnej szkody majątkowej (ściągnięcie z rachunku bankowego powoda części egzekwowanej należności). Niewątpliwie też między wskazanym zdarzeniem a szkodą zachodzi adekwatny związek przyczynowy, ponieważ wyegzekwowanie całości bądź części należności wynikającej z treści tytułu wykonawczego jest normalnym (typowym) rezultatem czynności podejmowanych przez organ egzekucyjny.

W granicach określonych w art. 361 § 1 k.c., w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono (art. 361 § 2 k.c.). Pierwszą ze wskazanych postaci szkody określa się jako *damnum emergens*, a drugą jako *lucrum cessans*. W świetle powołanego przepisu ustalenie wysokości szkody wymaga porównania rzeczywistego stanu majątkowego poszkodowanego oraz stanu, jaki by istniał, gdyby nie doszło do zdarzenia wyrządzającego szkodę (wg tzw. metody dyferencyjnej), przy czym odszkodowanie nie może przewyższać rzeczywistej wysokości uszczerbku majątkowego poniesionego przez poszkodowanego (wyrok Sądu Najwyższego z 15 października 2010 r., V CSK 78/10; zob. też rozważania na temat pojęcia szkody w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 10 lipca 2008 r., III CZP 62/08). W wyniku czynności komornika sądowego D. M., podjętej w toku prowadzonego bezprawnie postępowania egzekucyjnego w sprawie o sygn. Km (...), polegającej na zajęciu rachunku bankowego W. W. w Banku (...) w W. S.A. w W., z rachunku tego została ściągnięta kwota 49.359,81 zł. Kwota ta stanowi zatem

konkretną stratę w majątku powoda, wyrażając jednocześnie różnicę w jego stanie majątkowym przed i po powstaniu zdarzenia wyrządzającego szkodę.

W podsumowaniu tej części rozważań należy stwierdzić, że oddalając apelację powoda W. W. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 22 lutego 2017 r., Sąd Apelacyjny w (...) naruszył omówione wyżej przepisy prawa materialnego regulujące odpowiedzialność komornika za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu czynności, poprzez ich niezastosowanie. W ocenie Sądu Najwyższego naruszenie to ma przy tym charakter „rażący” w rozumieniu art. 89 § 1 pkt 2 u.SN. Artykuł 23 ust. 1 u.k.s.e. stanowi bowiem uszczegółowienie (w zakresie dotyczącym szkody wyrządzonej przez komornika sądowego) ogólnej normy prawnej, mającej rangę konstytucyjną, a wynikającej z art. 77 ust. 1 Konstytucji, który stanowi, że [k]ażdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. Powyższe potwierdza orzecznictwo Sąd Najwyższy. W postanowieniu z 25 lutego 2015 r., IV CSK 302/14, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że reżim cywilnoprawnej odpowiedzialności komornika za niezgodne z prawem działania i zaniechania w zakresie działalności władczej w postępowaniu egzekucyjnym jest podporządkowany, ze względu na jego status organu władzy w znaczeniu funkcjonalnym, ogólnej regule przewidzianej w art. 77 ust. 1 Konstytucji, natomiast w wyroku z 24 czerwca 2015 r., II CSK 544/14, wskazał, że dostosowanie standardu odpowiedzialności komornika i Skarbu Państwa do wymagań art. 77 Konstytucji było celem nowelizacji wskazanego przepisu, dokonanej z dniem 13 listopada 2004 r. ustawą z dnia 24 września 2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2004, nr 236, poz. 2356), która nadała mu brzmienie aktualne w dacie wyrokowania w niniejszej sprawie przez Sąd Okręgowy i Sąd Apelacyjny. Mając ponadto na uwadze, że naruszenie prawa materialnego zaskarżonym wyrokiem polegało na niezastosowaniu w ogóle właściwych przepisów do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, co doprowadziło do oddalenia apelacji powoda W. W. i tym samym zamknięcia mu drogi do uzyskania naprawienia szkody nawet w zakresie, w jakim została ona przez niego wykazana w toku procesu, kwalifikację tego naruszenia jako rażącego uzasadnia także

stopień naruszenia oraz negatywne skutki, jakie wywołało ono w sferze prawnej powoda.

Konsekwencją wszystkich omówionych wyżej rażących naruszeń prawa procesowego i prawa materialnego, którymi dotknięty jest zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w (...), jest także rażące naruszenie art. 385 k.p.c., który stanowi, że [s]ąd drugiej instancji oddala apelację, jeżeli jest ona bezzasadna. W niniejszej sprawie przesłanka zastosowania tego przepisu nie zaktualizowała się, ponieważ poddany kontroli instancyjnej wyrok Sądu Okręgowego w W. był oczywiście wadliwy, co Sąd Apelacyjny potwierdził w pierwszej części rozważań zawartych w uzasadnieniu swego wyroku. Powyższe obligowało Sąd Apelacyjny do uwzględnienia apelacji i zmiany zaskarżonego wyroku sądu pierwszej instancji poprzez uwzględnienie powództwa w zakresie, w jakim zostało ono przez powoda udowodnione (art. 386 § 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy podziela także stanowisko Prokuratora Generalnego, że zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) narusza wskazane w skardze nadzwyczajnej konstytucyjne zasady oraz prawa człowieka i obywatela (art. 89 § 1 pkt 1 u.SN).

Wyrok ten narusza przede wszystkim wynikającą z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) zasadę sprawiedliwości proceduralnej, immanentnie związaną z realizacją wyrażonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Sprawiedliwość proceduralna, jak wskazuje w swym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny, oznacza zapewnienie stronom możliwości korzystania z praw i gwarancji procesowych oraz zagwarantowania rzetelnego i merytorycznego rozpatrzenia sprawy. Na tę zasadę składa się szereg elementów szczegółowych, takich jak np. prawo strony do wysłuchania, prawo do informowania, prawo do przewidywalności rozstrzygnięcia, sprawne rozstrzygnięcie sprawy w rozsądnym terminie, umożliwienie wszechstronnego zbadania okoliczności sprawy przez sąd (wyroki TK: z 31 stycznia 2005 r., SK 27/03; z 14 czerwca 2006 r., K 53/05; zob. też K. Osajda, *Zasada sprawiedliwości proceduralnej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*,

[w:] *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego a Kodeks postępowania cywilnego*, red. T. Ereciński, K. Weitz, Warszawa 2010, s. 435 i powołane tam orzecznictwo).

Trafnie podniósł Prokurator Generalny, że rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym wyroku Sądu Apelacyjnego narusza zasadę sprawiedliwości proceduralnej poprzez nierzetelną ocenę zgromadzonych w sprawie dowodów. Pomimo bowiem, że powód W. W. już w pozwie wniósł o przeprowadzenie dowodu z dokumentów potwierdzających fakt poniesienia szkody w wyniku skierowania przeciwko niemu bezprawnej egzekucji, Sąd Apelacyjny uznał, że nie były one wystarczające do wykazania szkody, jednak swego stanowiska nie uzasadnił, a w szczególności nie wskazał, czy i z jakich przyczyn odmówił przypisania waloru wiarygodności i mocy dowodowej znajdującym się w aktach sprawy dowodom, które fakt powstania uszczerbku w majątku powoda i jego wysokość potwierdzają. Zapadłe w sprawie prawomocne rozstrzygnięcie o żądaniu zgłoszonym w pozwie jawi się z tej perspektywy jako całkowicie dla powoda zaskakujące i nieprzewidywalne. Poddaje ono także w wątpliwość, czy wydając je Sąd Apelacyjny rzeczywiście dokonał wszechstronnego zbadania okoliczności sprawy, w granicach wyznaczonych przez żądanie powoda oraz przytoczone dla ich uzasadnienia okoliczności faktyczne i dowody na ich poparcie. Przeprowadzone postępowanie sądowe, mając na uwadze jego przebieg i ostateczny wynik, okazało się więc jedynie pozornie zapewnić powodowi poszukiwaną przez niego ochronę prawną.

Odnosząc się natomiast do podniesionego przez Prokuratora Generalnego zarzutu uniemożliwienia powodowi W. W. dochodzenia roszczeń ze względu na błędne przyjęcie jako dodatkowego warunku ich powstania (obok bezprawności działania komornika) skorzystania z odpowiednich środków prawnych w toku toczącego się przeciwko niemu postępowania egzekucyjnego stwierdzić należy, że o ile został on skierowany przeciwko wyrokowi Sądu Apelacyjnego w (...), musi być uznany za nietrafny. Pogląd stanowiący przedmiot krytyki Skarżącego został wyrażony przez sąd pierwszej instancji (s. 14-15 uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego), jednak z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika, by Sąd Apelacyjny go podzielił. Sąd ten wyraził wprawdzie wątpliwość, „czy powód wykazał odpowiednią podstawę w toku prowadzonego postępowania egzekucyjnego oraz czy wykorzystał w odpowiednim stopniu przyznane mu środki prawne do

zaskarżenia czynności komornika”, jednak w dalszej części swych rozważań przyznał, że w rozpoznawanej sprawie, „jak się wydaje powód choć w części ze środków tych korzystał, co ostatecznie skutkowało wszczęciem z urzędu postępowania przez Sąd Rejonowy (...) i zobowiązaniem Komornika do umorzenia postępowania egzekucyjnego” (s. 11 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego). Przyczynę oddalenia apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego stanowiło przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że powód nie udowodnił szkody, a nie uznanie, że w sprawie nie zaktualizowały się wszystkie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej komornika.

Stwierdzenie przez Sąd Najwyższy, że z wyłożonych wyżej względów zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) uznać należy za dotknięty wadami określonymi w art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN, pozwala na przejście do ostatniego etapu oceny zasadności rozpoznawanej skargi nadzwyczajnej, tj. rozważenia, czy jej uwzględnienie jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 89 § 1 *in principio* u.SN).

Ogólna podstawa skargi nadzwyczajnej, jakkolwiek swą treścią częściowo nawiązuje do podstawy szczególnej, ujętej w art. 89 § 1 pkt 1 u.SN, pełni jednak odmienną od niej funkcję. O ile wskazana przesłanka szczególna stanowi jedno z kryteriów, w świetle którego Sąd Najwyższy dokonuje oceny wadliwości zaskarżonego skargą nadzwyczajną prawomocnego orzeczenia, o tyle przesłanka ogólna określa warunek, którego zaistnienie otwiera drogę do usunięcia stwierdzonej wadliwości poprzez wyeliminowanie zaskarżonego orzeczenia z obrotu prawnego. Warunkiem tym jest konieczność zapewnienia zgodności z zasadą ustrojową wyrażoną w art. 2 Konstytucji. Samo zatem zaistnienie przesłanki szczególnej, również wskazanej w art. 89 § 1 pkt 1 u.SN, nie przesądza jeszcze o konieczności wyeliminowania z obrotu wadliwego orzeczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2021 r., I NSNk 4/20; z 16 czerwca 2021 r., I NSNc 164/20). Zasadność skargi nadzwyczajnej winna więc być oceniana przede wszystkim przez pryzmat celu tego środka kontroli konstytucyjności orzeczeń sądowych, wyrażonego w art. 89 § 1 *in principio* u.SN, a jest nim urzeczywistnienie stanu polegającego na zapewnieniu zgodności porządku prawnego, którego

zaskarżone orzeczenie jest elementem, z art. 2 Konstytucji RP (wyrok Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2021 r., I NSNc 147/20).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że implikacją konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawnego jest w szczególności poszanowanie trwałości prawomocnych wyroków sądowych i ostatecznych decyzji administracyjnych orzekających o prawach stron. Stabilność prawomocnych orzeczeń sądowych jest bowiem także wartością konstytucyjną (wyrok Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2020 r., I NSNc 46/19). Rozpatrując zatem konieczność zmiany lub uchylecia prawomocnego wyroku jako wymogu płynącego z obowiązywania zasady państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zauważyć należy konflikt wartości, który musi zostać rozstrzygnięty poprzez odwołanie się do zasady proporcjonalności, przy czym kluczowe znaczenie będzie miała proporcjonalność *sensu stricto* wyrażająca się w wyważaniu między koniecznością ochrony powagi rzeczy osądzonej, a koniecznością ochrony integralnie rozumianej zasady demokratycznego państwa prawnego jako przestrzeni urzeczywistniania sprawiedliwości społecznej (postanowienie Sądu Najwyższego z 8 września 2021 r., I NSNc 154/20).

Sąd Najwyższy zajmuje stanowisko, że zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) jest dotknięty tak poważnymi wadami, że ich usunięcie będzie w większym stopniu służyło realizacji zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, niż poszanowanie stabilności ukształtowanej jego treścią sytuacji prawnej stron procesu. W zakresie bowiem, w jakim sytuacja ta dotyczy powoda W. W., stanowi ona konsekwencję bezprawnych działań podjętych przez funkcjonariusza publicznego (komornika sądowego) przy wykonywaniu władzy publicznej, które spowodowały powstanie konkretnego uszczerbku w jego majątku. Postępowanie sądowe, wszczęte na skutek wytoczenia powództwa, którym powód poszukiwał ochrony przed bezprawnym naruszeniem jego sfery prawnej, nie tylko nie doprowadziło do wyrównania tego uszczerbku, ale wręcz pogłębiło stan bezprawia, którego odwróceniu zwrócenie się o ochronę sądową miało służyć. Powództwo zostało oddalone przez Sąd Okręgowy w W. z powodu przyjęcia oczywiście błędnej wykładni art. 804 k.p.c. i uznania, że postępowanie egzekucyjne przeciwko W. W.

było prowadzone zgodnie z prawem, na podstawie wystawionego przeciwko niemu, jako dłużnikowi, tytułu wykonawczego. Z kolei Sąd Apelacyjny w (...), jakkolwiek poddał zapatrywania prawne sądu pierwszej instancji słusznej krytyce, to jednak oddalił apelację powoda z powodu niewykazania poniesionej szkody, pomimo, że w zakresie, w jakim wyraża ją kwota pobrana z rachunku bankowego powoda, zarówno fakt jej poniesienia, jak i jej wysokość, wynikają ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i były objęte przyjętymi przez sądy obydwu instancji ustaleniami faktycznymi.

Całokształt powołanych wyżej okoliczności czyni uprawnioną ocenę, że zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) nie powinien być zapaść w demokratycznym państwie prawnym. Wyrok ten narusza wywodzone z treści art. 2 Konstytucji zasady uszczegółowiające wyrażoną w nim zasadę demokratycznego państwa prawnego, tj. zasadę zaufania obywateli do państwa i jego organów oraz zasadę bezpieczeństwa prawnego. Nie tylko urzeczywistnia on zasad sprawiedliwości społecznej, lecz wręcz pogłębia stopień ich naruszenia. Dlatego dla zapewnienia zgodności z ww. zasadą koniecznym jest jego wyeliminowanie z obrotu prawnego.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na istotny mankament konstrukcyjny wniesionej przez Prokuratora Generalnego skargi nadzwyczajnej. Pomimo, że przesłanka ogólna wyrażona w art. 89 § 1 *in principio* u.SN, stanowi samodzielną i niezależną od przesłanek szczególnych stypizowanych w 89 § 1 pkt 1-3 u.SN podstawę skargi nadzwyczajnej, a w związku z tym, stosownie do dyspozycji art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN, powinna zostać w jej treści wyraźnie przytoczona i uzasadniona, skarga nadzwyczajna wniesiona w niniejszej sprawie nie spełnia tego wymogu w stopniu, jakiego można i należy oczekiwać od podmiotu profesjonalnego. Tym niemniej argumentacja nawiązująca do treści art. 89 § 1 *in principio* u.SN jest w niej obecna, choć rozproszona w różnych fragmentach jej uzasadnienia (np. na s. 10 i 19-20). Mając to na uwadze, a także uwzględniając omówiony w niniejszym uzasadnieniu cel wprowadzenia instytucji skargi nadzwyczajnej do porządku prawnego, Sąd Najwyższy uznał, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy odrzucenie rozpoznawanej skargi nadzwyczajnej z powodu wskazanego niedociągnięcia byłoby wyrazem

nadmiernego i nieuzasadnionego formalizmu, zwiększając tylko stopień pokrzywdzenia powoda W. W. kolejnymi błędami organów państwa w jego sprawie.

Zgodnie z art. 91 § 1 u.SN, [w] przypadku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej, Sąd Najwyższy uchyla zaskarżone orzeczenie w całości lub w części i stosownie do wyników postępowania orzeka co do istoty sprawy albo przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi, w razie potrzeby uchylając także orzeczenie sądu pierwszej instancji, albo umarza postępowanie.

Jak była o tym mowa w części historycznej niniejszego uzasadnienia, Prokurator Generalny wniósł w rozpoznawanej skardze nadzwyczajnej o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 13 października 2017 r. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W związku z tym rozważenia wymaga, czy tak sformułowany wniosek Skarżącego co do sposobu rozstrzygnięcia skargi jest dla Sądu Najwyższego wiążący.

W postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy może uchylić zaskarżony wyrok i orzec co do istoty sprawy w przypadku, gdy podstawa naruszenia prawa materialnego jest oczywiście uzasadniona, a skargi kasacyjnej nie oparto także na podstawie naruszenia przepisów postępowania lub podstawa ta okazała się nieuzasadniona, a ponadto wyłącznie na wniosek skarżącego (art. 398¹⁶ zd. 1 k.p.c.). Brzmienie art. 95 pkt 1 u.SN mogłoby wskazywać, że art. 398¹⁶ k.p.c. ma zastosowanie w postępowaniu ze skargi nadzwyczajnej, gdyż wyłącza on stosowanie w tym postępowaniu wyłącznie art. 398⁴ § 2 oraz art. 398⁹ k.p.c. W orzecnictwie Sądu Najwyższego wyrażono jednak pogląd, że z uwagi na konstrukcję i charakter prawny skargi nadzwyczajnej powyższe odnosi się również do innych przepisów dotyczących skargi kasacyjnej. W szczególności, jak wskazano, przepis art. 89 § 1 u.SN wyłącza stosowanie art. 398¹⁶ k.p.c., z uwagi na odrębne uregulowanie sposobów rozstrzygnięcia skargi nadzwyczajnej w art. 91 § 1 u.SN (wyroki Sądu Najwyższego: z 24 lipca 2019 r., I NSNc 9/19; z 13 maja 2020 r., I NSNc 28/19). W związku z tym, treść art. 398¹⁶ k.p.c., nie stanowi przeszkody do uchylenia zaskarżonego wyroku i wydania rozstrzygnięcia reformatoryjnego (wyrok Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2021 r., I NSNc 79/20). Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podziela przytoczony pogląd. Dodatkowo

podnieść należy, że rozstrzygnięcie w postaci uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania byłoby w niniejszej sprawie niecelowe, gdyż z uwagi na oczywisty charakter wadliwości zaskarżonego orzeczenia w świetle zgromadzonego materiału dowodowego, który jest przy tym wystarczający dla oceny, w jakim zakresie roszczenie powoda W. W. powinno zostać uwzględnione, spowodowałoby to nieuzasadnione przedłużenie postępowania.

Sąd Najwyższy dostrzegł, że Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, pomimo, że sformułowane w skardze nadzwyczajnej zarzuty ograniczają się do wykazania wadliwości rozstrzygnięcia o roszczeniu powoda W. W. jedynie w części, tj. w zakresie, w jakim dotyczy ono naprawienia szkody poprzez zwrot środków pobranych z jego rachunku bankowego w kwocie 49.359,81 zł. Mając jednak na uwadze, że zawarte w tym wyroku rozstrzygnięcie sprowadza się do orzeczenia o oddaleniu apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 22 lutego 2017 r., wydanie orzeczenia reformatoryjnego, nawet polegającego na uwzględnieniu roszczenia powoda w części, wymaga uprzedniego uchylenia zaskarżonego wyroku w całości.

Sąd Najwyższy nie podziela stanowiska wyrażonego przez pozwanego D. M. w odpowiedzi na skargę nadzwyczajną, że uwzględnienie roszczenia W. W. w części odpowiadającej kwocie pobranej z jego rachunku bankowego nie jest możliwe z uwagi na to, że w toku postępowania przed sądami obydwu instancji powód nie wskazywał faktu wyegzekwowania ww. należności jako szkody. Powód wnosił w pozwie o zasądzenie solidarnie od pozwanych D. M. i Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Okręgowego w W. kwoty m.in. 64.659,81 zł „tytułem odszkodowania za bezpodstawnie przeprowadzone postępowanie egzekucyjne oraz poniesionych w związku z tym przez powoda kosztów najmu lokali mieszkalnych”. Dla uzasadnienia swego żądania powołał okoliczność faktyczną wyegzekwowania z jego rachunku bankowego w toku postępowania egzekucyjnego w sprawie o sygn. Km (...) kwoty 49.359,81 zł, przedstawiając dowód w postaci wystawionego przez komornika zaświadczenia z 23 października 2014 r. o dokonanych wpłatach. Sądy rozpoznające sprawę powoda były związane zgłoszonym żądaniem oraz jego podstawą faktyczną (art. 321 § 1 k.p.c.), natomiast zgodnie z zasadą *da mihi*

factum, dabo tibi ius obowiązane były we własnym zakresie dokonać jego kwalifikacji prawnej, z którego to obowiązku nie zwalniał ich fakt, że w toku całego postępowania powód był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika. Prawidłowa subsumpcja, dokonana z uwzględnieniem uwag poczynionych w omówieniu podstawy rażącego naruszenia prawa, powinna doprowadzić te sądy do wniosku, że kwota pobrania z rachunku bankowego powoda stanowi szkodę w jego majątku w postaci rzeczywistego uszczerbku (*damnum emergens*) oraz, że wynika ona ze wskazanego w pozwie „bezpodstawnego przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego”, a w związku z tym szkoda podlega naprawieniu poprzez zasądzenie na rzecz powoda kwoty stanowiącej równowartość sumy ściągniętej od niego w toku egzekucji tytułem odszkodowania. W żadnym więc razie uwzględnienie powództwa we wskazanym zakresie nie pozostaje w sprzeczności z żądaniem powoda ani nie stanowi o wyjściu ponad to żądanie, którego podstawę faktyczną powód, jak wskazano wyżej, już w pozwie określił jako „bezpodstawnie przeprowadzone postępowanie egzekucyjne”, wyraźnie ją przy tym oddzielając (przez użycie spójnika „oraz”) od bardziej szczegółowej podstawy w postaci poniesienia kosztów najmu lokali mieszkalnych.

Z tych też powodów Sąd Najwyższy orzekł jak w pkt. 1 sentencji, uchylając zaskarżony wyrok oraz zmieniając poprzedzający go wyrok Sądu Okręgowego w W. z 22 lutego 2017 r., sygn. I C (...) w ten sposób, że na podstawie art. 23 ust. 1 u.k.s.e. w zw. z art. 415 k.c., art. 361 k.c. i art. 822 § 4 k.c. zasądził solidarnie od pozwanych D. M., Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego w T. oraz *in solidum* od (...) Z. U. S.A. w W. na rzecz powoda W. W. kwotę 49.359,81 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 kwietnia 2016 r. (tj. od następnego dnia po doręczeniu pozwanemu (...) Z. U. S.A. odpisu pozwu) do dnia zapłaty. Sąd Najwyższy zaznaczył przy tym, że odpowiedzialność pozwanych D. M. i Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego w T. jest solidarna, a odpowiedzialność pozwanych D. M. i (...) Z. U. S.A. w W. jest odpowiedzialnością *in solidum*, co oznacza, że spełnienie zasądanego świadczenia w całości bądź w części przez jednego z tych pozwanych zwalnia w odpowiednim zakresie drugiego pozwanego z długu.

Osobno natomiast zostały zasądzone ustawowe odsetki i odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 49.359,81 zł za okres od 10 lipca 2012 r. do 10 kwietnia 2016 r. wyłącznie od pozwanych D. M. i Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego w T. (również solidarnie), ponieważ tylko wskazani pozwani ponoszą odpowiedzialność za odsetki należne za opóźnienie w zapłacie ww. kwoty za okres od dnia popadnięcia pozwanego D. M. w stan opóźnienia do dnia poprzedzającego dzień, od którego odpowiedzialność ta spoczywa na wszystkich trzech pozwanych.

Podstawę rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek stanowił art. 481 k.c., który stanowi, że jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi (§ 1). Według stanu prawnego obowiązującego do 31 grudnia 2015 r., jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należały się odsetki ustawowe (§ 2 zd. 1 w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2015 r.). Od 1 stycznia 2016 r. regulacja ta otrzymała brzmienie: „[j]eżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych” (§ 2 zd. 1 w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2016 r.).

O kosztach postępowania przed Sądem Okręgowym w W. orzeczono na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c., który stanowi, że [w] razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone.

O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną Sąd Najwyższy orzekł na podstawie z art. 398¹⁸ k.p.c., zgodnie z którym w razie wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka koszty procesu w postępowaniu kasacyjnym podlegają wzajemnemu zniesieniu. Powołany przepis z mocy art. 95 pkt 1 u.SN stosuje się również do postępowania w sprawie skargi nadzwyczajnej.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

